

TEMA

Dramaturgija – fantomski posao, materijalizirana misao

Dramaturgija: jučer, danas, sutra

Objavljujemo prvi iz serije tekstova na temu „Dramaturgija – fantomski posao, materijalizirana misao“ u kojima će autorica Katja Grcić, uz svoje sugovornike, mapirati suvremenu dramaturgiju, njezino polje djelovanja, specifičnosti i povijesni razvoj te rasvijetliti ovu – čak i među kazališnim i književnim stručnjacima – često marginaliziranu i nevidljivu struku

Katja Grcić

07. kolovoza 2023.

Izvor: Pexels, foto: Morica Silvestre

Dramaturg kao „nevidljiva božanska zvijezda“ uglavnom živi prekarijat, radno mjesto dramaturga u hrvatskim je kazalištima ne samo rijetko nego i potplaćeno, a sama funkcija i djelovanje dramaturga ostaje trajno podložno pregovorima

Kada prosječnom čovjeku koji nije zaražen kazalištem ili filmom spomenem (i) svoju dramaturšku struku, uglavnom me, već predvidljivo, dočekaju šale o tome kako sigurno volim „raditi drame“, „priređivati scene“ i tome slično, a muškarce pogotovo zabavlja jednoj ženi reći da „previše drammatizira“. Ipak, šale vrlo često prikrivaju činjenicu da ljudi o tome što zaista radi dramaturg(inja) znaju vrlo malo. U najboljem slučaju zaglavili su u zastarjelom poimanju da se dramaturzi bave isključivo tekstom, što nekoć i jest bio slučaj, primjerice krajem sedamdesetih i tijekom osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Institucionalizacija dramaturgije

Na poticaj književnika i dramatičara **Ranka Marinkovića** te redatelja i teoretičara **Vladana Švacova**, 1978. godine osnovan je studij dramaturgije u Zagrebu, a Akademija dramskih umjetnosti iduće je godine postala dijelom Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je tada bila o dvojnog studiju dramaturgije i komparativne književnosti, u naravi zamišljenom kao teorijsko-praktični model u sklopu kojeg se studenti bave analizom dramskih fenomena u kazalištu i na filmu te praktičnim radom u polju scenaristike i dramskog pisma. Tek devedesetih godina prošlog stoljeća dramaturgija prema nomenklaturi postaje potpuno umjetnički studij, iako i dalje zadržava značajan naglasak na teoriju. U sklopu tog studija postepeno se formira takozvana praktična dramaturgija, danas poznata kao izvedbena tj. ona koja se bavi izvedbom, bilo da je riječ o performansu, plesu, hibridnim izvedbenim formama ili pak onom kazalištu koje nije ukotvljeno u određenom dramskom tekstu, već tekst izvedbe nastaje usporedo s izvedbom kao rezultat različitih eksperimenata, improvizacija i/ili umjetničko-teorijskih istraživanja.

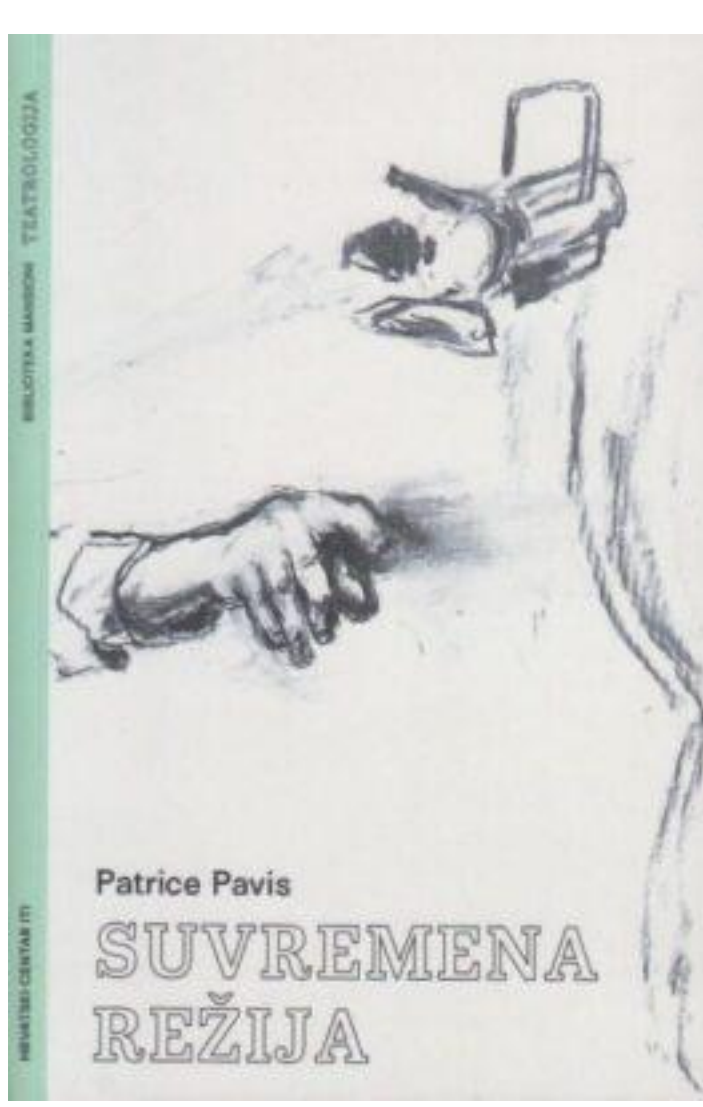
U europskom kontekstu pojam dramaturgije (grč. *dramatourgia* – dramska kompozicija) prvi uvodi njemački dramatičar i teoretičar **Gotthold Ephraim Lessing** serijom eseja pod nazivom *Hamburška dramaturgija* objavljenima u razdoblju između 1767. i 1769. godine. Iz tog ishodišta naknadno baštine francuska i engleska poimanja značenja i sadržaja same dramaturške struke, koja se s vremenom, naravno, mijenjaju i adaptiraju.

Različite europske prakse

„Kad sam kao klinac putovao Francuskom reći da si dramaturg u pravilu je značilo da si dramski pisac“ – priča mi dramaturg i profesor na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti, **Goran Sergej Pristaš**, u inozemnim i regionalnim krugovima najpoznatiji po svom dvadesetogodišnjem radu u sklopu izvedbenog kolektiva BADco. Funkcija dramaturga u kazališnim procesima nije ni tada, krajem devedesetih, bila uvriježena u francuskom teatru. Iznimka je primjerice bio **Peter Brook**, jedan od najinovativnijih kazališnih redatelja. „Brook je uvijek imao svoje dramaturge“, dodaje Pristaš, „iako su se oni uglavnom bavili istraživačkim i adaptacijskim radom vezanim za sam tekst“.

Francuski pjesnik, glumac, redatelj i prevoditelj **Antoine Vitez**, značajna kazališna ličnost devedesetih, dao je prilično provokativan odgovor kada su ga upitali zašto ne surađuje s dramaturzima: „Što će mi dramaturg? Da misli umjesto mene?“ Vitez je zajedno s **Mesguichom** i **Chéreaumom** pripadao skupini redatelja – intelektualaca, koji su ne samo bili eruditi, već i aktivni na nekoliko umjetničkih polja i u više različitih žanrova, što donekle ide u prilog takvom stavu. K tome, upravo je Vitez bio pionir onoga što danas nazivamo „scenskim čitanjem“.

poziciju dramaturga u francuskom kontekstu analizira i **Patrice Pavis** u svojoj recentnoj knjizi *Contemporary Mise en Scène: Staging Theatre Today* nedavno objavljenoj i kod nas pod nazivom *Suvremena režija* (Hrvatski centar ITI, 2022.) u prijevodu **Lade Čale Feldman**. Iako je u fokusu knjige pojava redateljskog kazališta krajem 19. i početkom 20. stoljeća te analiza pojmovnih i strukturalnih razlika u francuskom i anglosaksonskom kontekstu, Pavis se također osvrće i na ulogu dramaturga koji je i danas sastavni dio kazališne „mašinerije“ u njemačkom i skandinavskom jezičnom podneblju, iako u Francuskoj ta, kako je Pavis naziva, „uloga savjetnika“ nikad nije zapravo zaživjela, pogotovo ne nakon „brehtijanskog vala“ koji se pod utjecajem marksizma svojedobno bio proširio Europom. „U Velikoj Britaniji primjerice funkciju dramaturga nisu poznavali, barem je to bilo moje iskustvo dok sam predavao u Škotskoj“ – nastavlja Pristaš. „Za njih je dramaturški posao tada bio sveden na ono što su oni nazivali *literary management*, bavljenje repertoarom i čitanjem dramskih tekstova. U praktičnom smislu, unutar stvaralačkih procesa, dramaturga uglavnom nije bilo.“

Patrice Pavis: Suvremena režija, prev. Lada Čale Feldman, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2022.

Tek devedesetih godina prošlog stoljeća dramaturgija prema nomenklaturi u nas postaje potpuno umjetnički studij, iako i dalje zadržava značajan naglasak na teoriju. U sklopu tog studija postepeno se formira takozvana praktična dramaturgija, danas poznata kao izvedbena

Tko je uopće dramaturg?

Stvari se u europskom kontekstu mijenjaju devedesetih kada u sklopu tzv. „flamanskog vala“ nastaje koprodukcijska mreža kazališta koja počinje izdavati višejezični časopis *Theaterschrift*. Jedan od brojeva pod nazivom *Nova dramaturgija* poslužio je kao pojmovnik i začetak onoga što danas nazivamo izvedbenom dramaturgijom. Važnu je ulogu pritom odigrao tekst dramaturginje i jedne od urednica, **Marianne Van Kerkhoven**, pod nazivom „Looking without pencil in the hand“ („Gledati bez olovke u ruci“). Iako naslov upućuje na sadržaj kakvog manifesta, tekst prije svega preispituje poziciju dramaturga u ne-dramskom kontekstu: dramaturg kao somatski svjedok, partner u dijalogu, urednik, producent, (ne)umjetnička podrška, „treće oko“? Kako se zapravo nositi s tom nestalnom i nestabilnom pozicijom za koju se i danas čini da je u svakoj novoj produkciji podložna preispitanju i redefiniranju?

I dok se u Europi devedesetih uvodi „nova dramaturgija“ u Hrvatskoj dolazi do „općeg pomora kućnih dramaturga“ na što ukazuje **Jasna Jasna Žmak** u svom tekstu „Tko je uopće dramaturg?“ (*Frakcija, 70/71*) dijagnostičirajući da se najvjerojatnije radilo o mjerama štednje kroz ukidanje radnog mjesta koje ne proizvodi vidljive, materijalne rezultate ili se barem, dodala bih, svima lako pretvarati da ih ne proizvodi. Upravo zato što dramaturgija postoji i onda kada dramaturga nema i upravo zato jer je kvalitativna evaluacija unutar umjetničkog polja i dalje problematična kategorija (argumenti su nerijetko zasjenjeni emocijama) rijetko se postavlja pitanje kakva je ta dramaturgija onda kada dramaturga nema. Samim time „mjere štednje“ u mnogim su se aspektima zadržale i do danas, službeni natječaji za radno mjesto dramaturga nismo vidjeli godinama, a na samoj poziciji nerijetko znaju izniknuti i oni bez formalnog obrazovanja u tom polju, jednako kao što pojedini dramaturzi zbog egzistencijalnih i inih razloga napuštaju profesiju i odlaze u drugim smjerovima.

Belgijski (plesni) dramaturg **Jaroen Peeters** u svojoj knjizi *And then it got legs* (Varamo Press, Brussels/Oslo, 2022) tvrdi da je vrijeme da se počne mijenjati percepcija dramaturga kao „vanjskog oka“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

I dok se u Europi devedesetih uvodi „nova dramaturgija“ u Hrvatskoj dolazi do „općeg pomora kućnih dramaturga“ na što ukazuje Jasna Jasna Žmak, dijagnostičirajući da se najvjerojatnije radilo o mjerama štednje kroz ukidanje radnog mjesta koje ne proizvodi vidljive, materijalne rezultate ili se barem, dodala bih, svima lako pretvarati da ih ne proizvodi

U intervjuu za časopis *Kazalište* (Hrvatski ITI centar, br. 89/90, 2022.) pitam dramaturga i pisca **Corana Ferčeca** o toj nevidljivoj, liminalnoj poziciji dramaturga, marginaliziranoj, nepotpisanoj, neglasitoj poziciji dramaturga, kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

Goran Ferčec, foto: Matija Ferlin

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

zvučalo kao oksimoron, ali potencijalno bi možda ukazalo na ozbiljan, akutni vrigmatizam arhivskog okna“, točnije arhaično poimanje dramaturga kao nekoga tko je tu da raspolaze određenim znanjem ili da se bavi nadzorom stvaralačkog procesa. Po njemu, dramaturgiji treba pristupiti kao vještini uspostavljanja zajedničkog prostora na kojem se onda kolektivno mapiraju dodirne točke smisla i značenja. Proizvodnja značenja proizlazi iz odnosa, koji su uglavnom nestalni, promjenjivi i pod utjecajem niza faktora – dramaturg nije taj koji „radi dramaturgiju“, već dramaturgija nastaje kroz njegovu suradnju i razmjenu s ostalim dionicima umjetničkog procesa.

Kalendar

prosinac 2023

10
3. studenoga @ 9:00 - 18. prosinca @ 18:00

Javni poziv za dodjelu Nagrade za dramsko djelo „Marin Držić“ za 2023. godinu

Pretplatite se na kalendar ▾

h,d,p,

hrvatsko društvo pisaca
croatian writers society

Izdvojeno

KRITIKA PROZA

Noir devedesetih

Dragan Jurak

Iz radionice

Halal zumra

Alen Brlek

Tema

Zašto i dalje pišem kritiku?

Nataša Govedić

Razgovor

MILIVOJ SOLAR: Predavanje je zanat, a ja sam samo obrtnik predavač

Katarina Luketić

O(ko) književnosti

Kašeta s blatom

Ivo Alebić

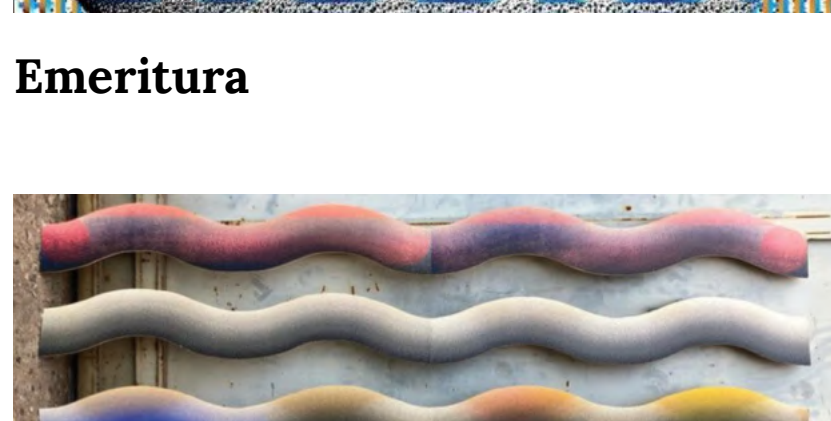
Programi

Radionica kritike 2023.

Emeritura

Zašto ne pišem kritiku

Jedan dan u životu

Alternativna lektira

Najčitanije

KRITIKA STRIP

Deformirani umjetnik iz mesnice

Patrik Gregurec

Razgovor

DALIBOR ŠIMPRAGA i VLADO BULIĆ: O generacijama, prošlima, svojim, budućima

Kruno Lokotar

Tema

Filmska dramaturgija – serija, film, adaptacija

Katja Grcić

KRITIKA PROZA

Žene, stranci i ostale fobije patrijarhata

Ana Marić

Tema

Kome pisci pišu? – o ljubavi i prkosu

Ana Fazekaš